

нансов. – Казань, декабрь, 2008. – Режим доступа: http://www.Islamic_banking_Operating_activities.pdf

7. Mian Farooq Haq, Steve Smithson. The Role of IS in Islamic Banking: A Cultural Perspective [Електронний ресурс] // <http://www.csrc.lse.ac.uk/asp/aspecis/20030058.pdf>. – Назва з екрану.

8. Sarah S. Al-Rifaei. Islamic Banking. Myths and Facts // Arab Insight. World Security Institute. – Режим доступу: <http://www.arabinsight.org/aiarticles/190.pdf>. – Назва з екрану.

9. Шегенов Е. Исламский банкинг / Е. Шегенов // Бизнес.kz. Республиканская газета для активного бизнеса. – 2010. – №4. – С. 10–11.

10. Баринаова Я.В. Влияние исламских банков на развитие внешнеэкономических связей аравийских монархий / Я.В. Баринаова // Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04. – Мировая экономика. – Санкт-Петербург, 2006. – 17 с.

11. FDIC Statistics on Banking. A Statistical Profile of the United States Banking Industry // The Federal Deposit Insurance Corporation Division of Insurance and Research, March 2005. – Р. В-44 – Режим доступу: <http://www.fdic.gov>. – Назва з екрану.

12. Жуйков Д. Исламские банки на подъеме / Д. Жуйков // Газета «Знание – власть!». – 2008. – №41. – С. 1.

Н.М. БАЙДАЛА,
аспірант, Національний університет «Львівська політехніка»

Експортний потенціал інноваційно активних підприємств: теоретико-методологічний підхід

У статті проаналізовано методологічні підходи щодо трактування поняття експортного потенціалу, на підставі чого запропоновано найважливішим методологічним положенням управління експортною діяльністю підприємства вважати використання системного підходу, та визначено сутність експортного потенціалу інноваційно активних підприємств.

Ключові слова: потенціал, підприємство, розвиток, експортний потенціал, інновації, інноваційно активні підприємства.

В статье проанализированы методологические подходы к определению понятия экспортного потенциала, на основе чего предложено важнейшей методологической предпосылкой управления экспортной деятельностью предприятия считать использование системного подхода, и определена суть экспортного потенциала инновационно активных предприятий.

Ключевые слова: потенциал, предприятие, развитие, экспортный потенциал, инновации, инновационно активные предприятия.

In the article the methodological approaches to export potential conception are analyzed. On this base the system approach is proposed as the most important methodological ground of management of enterprise's export activity. The essence of export potential of innovative enterprises is determined.

Keywords: potential, enterprise, development, export potential, innovations, innovative enterprises.

Постановка проблеми. Сучасні стратегічні і тактичні завдання України, а саме намагання інтегруватися до європейського співтовариства, роблять економічне зростання за

рахунок наукових добутоків та їх технологічного застосування однією з найактуальніших проблем. Проте інноваційні процеси стримуються цілою низкою організаційних, фінансових та правових чинників, а сама українська економіка продовжує базуватися на сировинному та низькотехнологічному устрої.

Зовнішнім чинником, який примушує до формування інноваційно-технологічної моделі конкурентоспроможності української економіки, є загострення міжнародної конкуренції. Зростаючий імпорتنний потік товарів в Україну до певного часу в основному «урівноважувався» експортом металургійної продукції та продукції базової хімії. Однак така модель збалансування експорту й імпорту сьогодні вже «не працює». Більше того, вона стає небезпечною у довгостроковому часі для економіки країни внаслідок як великої енергоємності металургійної та хімічної галузей, так і великого рівня зношеності обладнання у цих галузях. Звідси перехід до інвестиційно-інноваційної моделі конкурентоспроможності стає імперативом ефективного входження української економіки у світовий економічний простір та подолання сировинної й низькотехнологічної спеціалізації країни у міжнародному поділі праці.

Отже, необхідно невідкладно формувати в Україні сприятливі економічні, організаційні, правові та інші умови для розвитку й ефективного використання її експортного потенціалу, а також створювати механізми державної фінансової, податкової, інформаційно-консультативної, маркетингової, дипломатичної та інших видів допомоги вітчизняним експортерам.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Теоретичним і практичним аспектам формування і розвитку експортного потенціалу підприємств присвячені роботи таких вчених, як Т. Мельник, Т. Скорнякова, Л. Піддубна, Ю. Мако-

гон, В. Маштабей, А.П. Діксон, В. Нордхаус, М. Портер та ін. Натомість поняття експортного потенціалу інноваційно-активного підприємства як самостійного і цілісного об'єкта дослідження практично не зустрічається в наукових працях. Як правило, в них розглядаються деякі аспекти формування експортного потенціалу окремих галузей, що не дає уявлення щодо означеної проблеми.

Мета статті. Визначення соціально-економічної сутності експортного потенціалу інноваційно-активного підприємства як визначального фактору подальшого економічного зростання і розвитку.

Виклад основного матеріалу. Концептуальне використання поняття потенціалу, як правило, звужується до поняття ресурсів і компетенцій [1–3]. У тих роботах, де потенціал трактується як можливості підприємства, його оцінка все одно зводиться до оцінки власне ресурсів або оцінки результатів діяльності підприємства за наявності цих ресурсів [4]. Такий підхід є неправильним стосовно експортного потенціалу інноваційно-активного підприємства, який фактично характеризує діяльність підприємства в умовах динамічно нестабільного зовнішнього середовища, що змушує запроваджувати адекватні цим умовам зміни на підприємстві. Вважаємо, що для інноваційно-активного підприємства категорія «потенціал» тісно пов'язана з категорією «розвиток», під яким слід розуміти процеси підвищення здатності підприємства до існування у різноманітних умовах зовнішнього середовища шляхом розширеного відтворення його потенціалу [5–7].

На нашу думку, саме такий розвиток, як зростання, визначатиме зміни, що ведуть до технологічної інноваційності, підвищення якості продукції і розширення ринків її збуту, тобто сприятимуть нагромадженню і відтворенню його експортного потенціалу.

Як і будь-яке важливе поняття, термін «експортний потенціал» має безліч тлумачень. Уявлення про досить несхожі значення, які вкладають у цю дефініцію економісти, є безумовно, корисним для розуміння пов'язаних з нею категорій і понять.

Аналіз спеціальної літератури дозволяє виділити такі чотири підходи до визначення експортного потенціалу підприємства: компаративний, ресурсний, системний, системно-структурний.

Компаративний підхід базується на теорії конкурентних переваг, розробленій М. Портером [8], відповідно до якої виявлена конкурентоспроможність фірми забезпечує її експортний потенціал у рамках групи підприємств однієї галузі або фірм, що випускають товари-субститути. Конкурентоспроможність при цьому розглядається як відносна категорія, тому визначити залежний і забезпечуваний нею експортний потенціал можна лише в порівнянні підприємств у рамках країни і світового ринку.

Ресурсний підхід до визначення експортного потенціалу підприємства визначає його об'єктивний взаємозв'язок з категорією економічного потенціалу підприємства. Аде-

кватна достовірна оцінка експортного потенціалу підприємства базується на аналізі його потенційних можливостей.

Ресурсний підхід базується в основному на перевагах продуктивності використання ресурсів підприємства, тобто наголошується на внутрішніх факторах: ефективне виробництво, володіння патентами, рекламою, професійним менеджментом, ставленням до споживачів [9].

Трактування експортного потенціалу підприємства, що базуються на компаративному і ресурсному підходах, відображають головні стратегічні цілі підприємства і задоволення запитів споживачів, і ефективність виробничо-господарської діяльності в умовах конкурентного середовища. Загальний недолік полягає в тому, що в них не передбачається оцінка ефективності адаптації підприємства до умов динамічно нестабільного зовнішнього середовища.

Системний підхід до дослідження експортного потенціалу підприємства, прихильником якого є автор, базується на глибокому вивченні процесів, які відбуваються у внутрішньому середовищі підприємства, що відображає його взаємодійності із зовнішнім середовищем.

Сполучення системного і структурного підходів одержало своє відбиття у трактуваннях експортного потенціалу підприємства українськими фахівцями В. Пономаренком, Л. Піддубною, А. Поручником [10, 11].

На мікрорівні експортний потенціал підприємства відображається через: «здатність підприємства до виживання, збереження його як цілісної системи техніко-технологічних, економічних, організаційних, соціальних та інших елементів за рахунок як внутрішніх сил, так і додаткової «енергії» із зовнішнього середовища; адаптаційну здатність підприємства до вимог зовнішнього середовища в її ринково-продуктовому, технологічному, просторово-часовому та інших вимірах; сталість циклу «вхід – процес – вихід», яка припускає динамічну збалансованість його елементів і функціонування на принципах економічної раціональності та ринкової доцільності» [12].

Експортний потенціал підприємства, що виробляє інноваційну продукцію, агрегати, за його функціональним змістом можна охарактеризувати як динамічно збалансовану систему ресурсів підприємства, використання яких забезпечує адаптацію до вимог цільового зовнішнього ринку, сталість і життєздатність підприємства як суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності та розвиток в межах конкретного зовнішнього середовища [13].

Таким чином, експортний потенціал є явищем, що властиве як макро-, так і мікрорівню, воно виявляється й існує тільки за умов ідентифікації його конкретного зовнішнього середовища, формулювання цілей суб'єкта ЗЕД та стратегії конкурентної поведінки у ньому. Отже, експортний потенціал має формуватися у контексті формулювання, розробки та реалізації конкурентної стратегії підприємств інноваційного спрямування.

Ряд російських авторів визначають експортний потенціал підприємства як динамічну складову його економічного потенціалу, організаційно-технічна структура якого

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

підпорядковується місії і цілям підприємства з врахуванням дії чинників зовнішнього середовища та внутрішнього стану і забезпечує стабільні обсяги продажів із встановленим рівнем рентабельності на ринках далекого і близького зарубіжжя [14]. Вважаємо, що таке трактування експортного потенціалу притаманне суто сировинному експорту, звідси вимоги щодо стабільних обсягів та встановленого рівня рентабельності.

Значна увага приділяється проблемам експортного потенціалу в роботах вітчизняних науковців, причому в них, як і в роботах російських авторів, визначення цієї категорії пов'язується з різними за рівнями суб'єктами економіки – країною у цілому, регіоном, галуззю чи видом діяльності, окремим підприємством, а також з конкурентоспроможністю товарів чи конкурентними перевагами.

Т. Скорнякова визначає експортний потенціал як здатність економічного суб'єкта виробляти конкурентоспроможну на світовому ринку продукцію, яка може подолати існуючі експортні бар'єри та бути ефективно проданою за кордон [15].

Вважаємо, що таке розуміння експортного потенціалу зміщує акценти у бік конкурентоспроможності з наступною необхідністю виявлення адекватних конкурентних переваг, а отже обмежує коло потенційних експортерів.

Т. Гордєєва формулює визначення експортного потенціалу як максимальну спроможність підприємства за даного рівня техніко-економічної бази продукувати конкурентоспроможну продукцію на національній території та реалізувати її на світовому ринку [11].

Складність цього підходу у неточному окресленні запропонованих для розуміння експортного потенціалу дефініцій, таких як «максимальна спроможність» та «рівень техніко-економічної бази».

Дослідивши концептуальні основи експортного потенціалу, авторка [16] робить такі висновки: «по-перше, експортний потенціал притаманний економічним суб'єктам усіх рівнів – підприємство, галузь чи вид діяльності, регіон всередині країни, національна економіка, угруповання кількох держав, які реалізують цей потенціал шляхом розвитку зовнішньої торгівлі, передусім, експорту. Тобто експортний потенціал країни складається з експортних потенціалів окремих галузей, першою чергою промисловості як найважливішого продуцента готових виробів, а експортний потенціал галузі – з експортних потенціалів окремих підприємств; по-друге, експортний потенціал об'єктивно пов'язаний з конкурентоспроможністю продукції, призначеної для реалізації на світовому ринку» [16, с. 226].

Не заперечуючи цьому, можна визнати логічною її пропозицію розглядати експортний потенціал як складову економічного потенціалу, в якій відображаються можливості економічної системи інтегруватись у світовий економічний простір. З точки зору Т. Мельник економічний потенціал охоплює найбільш агреговані складові (див. рис.).

Економічний потенціал	
Виробництво	Реалізація
Промисловий потенціал.	Потенціал внутрішнього ринку.
Сільськогосподарський потенціал	Експортний потенціал
Потенціал інших галузей	

Склад економічного потенціалу (вищий рівень агрегованості) [12, с. 223]

Такий підхід видається цікавим, оскільки спирається на загальноекономічний потенціал, яким і формуються обсяги експорту підприємства. Тим не менше за такого підходу втрачаються такі важливі складові економічної системи, як інноваційний, науково-технічний та кадровий потенціали, які практично складають підґрунтя експорту інноваційної продукції.

Спробу пояснити сутність експортного потенціалу машинобудівних підприємств зроблено науковцями у [17], які наголошують, що «сучасна економічна теорія, на жаль, не дає вичерпної відповіді щодо дефініції «експортний потенціал підприємства» як у площині економічної сутності, так і його структурно-функціональних характеристик, оскільки основна маса публікацій з цієї проблематики присвячена дослідженню експортного потенціалу країн, регіону або території» та роблять спробу розвинути уявлення економічної сутності експортного потенціалу підприємства як складного системно-структурного явища [17, с. 126].

«Уявлення експорту як процесу і як явища (потенціалу) має важливе значення, оскільки дозволяє виявити його найістотніші характеристики як форми (процесу) виходу у «зовнішній світ» та як продуктивної сили (потенціалу), що забезпечує цей вихід» [17, с. 126].

Категоріальний аналіз експортного потенціалу підприємства, на думку цих авторів, має спиратися на методологічну схему «загальне – особливе – окреме». Загальним у цій схемі вони вважають термін «потенціал», що походить від латинського слова *potentia* – сила і у широкому сенсі визначає можливість, наявні сили, запаси, ресурси, засоби, які можуть бути використані.

Щодо останнього, то для інноваційно активного підприємства, характерною ознакою якого є інноваційність (*innovativeness*) [18], таку продуктивну силу забезпечення виходу в «зовнішній світ» гарантуватимуть такі «родові риси», як здатність генерувати адекватні ситуації на зовнішньому ринку інновації та готовність до ризику (бажання організації інвестувати у нові продукти і процеси в умовах невизначеності не від безвиході, а через прагнення до удосконалення). Саме інноваційність і становитиме те «особливе», що забезпечить підприємству раціональну диверсифікацію продукції з подальшим лідерством на ринку.

Видається цілком корисною та науково важливою спроба авторів характеризувати економічну категорію «експортний потенціал підприємства» якісними ознаками», що віддзеркалюють не лише ресурсні можливості національного економічного суб'єкта, а й потреби та інтереси зарубіжних кра-

Існуючі визначення терміну «експортний потенціал»

Автор, джерело	Визначення терміну «експортний потенціал»	Особливості визначення
Компаративний підхід		
Скорнякова Т. [15]	Здатність економічного суб'єкта виробляти конкурентоспроможну на світовому ринку продукцію, яка може подолати існуючі експортні бар'єри та бути ефективно проданою за кордон	Таке розуміння експортного потенціалу зміщує акценти у бік конкурентоспроможності з наступною необхідністю виявлення адекватних конкурентних переваг, а отже обмежує коло потенційних експортерів
Гордеева Т. [11]	Максимальна спроможність підприємства за даного рівня техніко-економічної бази продукувати конкурентоспроможну продукцію на національній території та реалізувати її на світовому ринку	Складність цього підходу у неточному окресленні запропонованих для розуміння експортного потенціалу дефініцій, таких як «максимальна спроможність» та «рівень техніко-економічної бази».
Ресурсний підхід		
Волкодавова О. [14]	Динамічна складова економічного потенціалу підприємства, організаційно-технічна структура якого підпорядковується місії і цілям підприємства з врахуванням дії чинників зовнішнього середовища та внутрішнього стану і забезпечує стабільні обсяги продажів із встановленим рівнем рентабельності на ринках далекого і близького зарубіжжя	У цьому визначенні простежується залежність від загальноекономічного потенціалу підприємства, однак в ньому присутній динамічний характер категорій. Проблематичним видається твердження щодо стабільних обсягів продажів із встановленим рівнем рентабельності. Остання практично не забезпечується як для російських, так і національних виробництв
Мельник Т. [16]	Розглядає експортний потенціал у рамках економічного потенціалу як його складову, в якій відображаються можливості економічної системи інтегруватися у світовий економічний простір	Такий підхід видається цікавим, оскільки спирається на загальноекономічний потенціал, яким і формуються обсяги експорту підприємства. Тим не менше за такого підходу втрачаються такі важливі складові економічної системи, як науково-технічний та кадровий потенціали, які практично складають підґрунтя експорту інноваційної продукції
Системний підхід		
Піддубна Л. [17]	Системне явище, що характеризує можливість підприємства виконувати функцію суб'єкта міжнародної економічної діяльності, задовольняючи потреби зовнішніх ринків, природа яких пов'язана зі здійсненням експортної діяльності підприємства	Передбачає системне бачення функціонування підприємства як складної соціально-економічної одиниці. Суб'єкт управління експортною діяльністю має чітко уявляти основні функціональні елементи підприємства як системи, враховувати їхню роль та значення в експортній діяльності, можливості щодо адаптації до вимог зовнішнього середовища та забезпечення експортоздатності підприємства
Козьменко С., Колосок С. [19]	Динамічно збалансована система ресурсів підприємства, використання яких забезпечує адаптацію до вимог цільового зовнішнього ринку, сталість і життєздатність підприємства як суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності та розвиток в межах конкретного зовнішнього середовища	Позитивним є врахування динамічності вказаної категорії відносно конкретного зовнішнього середовища
Дудченко М. [20]	Реальна система як внутрішніх економічних відносин, так і зовнішніх зв'язків. У ньому сфокусовані ресурсні, економічні, технологічні та інші порівняльні переваги країни	Підкреслено складний системний характер експортного потенціалу
Системно-структурний підхід		
Пономаренко В., Піддубна Л. [10]	Здатність підприємства до виживання, збереження його як цілісної системи техніко-технологічних, економічних, організаційних, соціальних та інших елементів за рахунок як внутрішніх сил, так і додаткової «енергії» із зовнішнього середовища; адаптаційну здатність підприємства до вимог зовнішнього середовища в її ринково-продуктовому, технологічному, просторово-часовому та інших вимірах; сталість циклу «вхід – процес – вихід», яка припускає динамічну збалансованість його елементів і функціонування на принципах економічної раціональності та ринкової доцільності	Такий підхід дозволяє визначити експортний потенціал підприємства як складне системне утворення взаємозв'язаних і взаємодіючих елементів внутрішньої і зовнішньої дії економічного і позаекономічного походження
Економічна енциклопедія [22]	Здатність єдиного народногосподарського комплексу країни виготовляти максимальну кількість конкурентоспроможних товарів на світовий ринок, надавати якнайбільше якісних послуг і виконувати необхідну кількість робіт на замовлення іноземних країн і компаній	Опосередковане підтвердження розуміння економічного потенціалу як системно-структурного явища
Піддубна Л., Семикоп Ю. [17]	Складне системно-структурне явище, що спирається на уявлення експорту як процесу виходу у «зовнішній світ» продукції підприємства та як продуктивної сили (потенціалу), що забезпечує цей вихід	Позитивним є той факт, що дозволяє визначити експортний потенціал підприємства як складне системне утворення взаємозв'язаних і взаємодіючих елементів внутрішньої і зовнішньої дії економічного і позаекономічного походження

ін та їх економічних агентів, котрі визначають, яким має бути експортний потенціал зарубіжного продуцента, щоб задовольняти їх потреби і інтереси, впливаючи таким чином на формування і розвиток як ресурсної бази, так і інших складових експортного потенціалу підприємства [17, с. 127].

Розробляючи теоретичну модель експортного потенціалу підприємства, автори вважають, що продуктивнішим до її визначення є системно-структурний підхід, за яким експортний потенціал розглядається як частка економічного потенціалу підприємства, що забезпечує його зчеплення із зовнішнім ринком і усталене функціонування як суб'єкта міжнародної економічної діяльності. Такий методологічний підхід дозволяє визначити експортний потенціал підприємства як складне системне утворення взаємозв'язаних і взаємодіючих елементів внутрішньої і зовнішньої дії економічного і позаекономічного походження.

За таким системним підходом, поняття «експортний потенціал підприємства» пропонується визначати як «системне явище, що характеризує можливість підприємства виконувати функцію суб'єкта міжнародної економічної діяльності, задовольняючи потреби зовнішніх ринків, природа яких пов'язана зі здійсненням експортної діяльності підприємства» [17, с. 128].

Один із висновків, з яким не можна до кінця погодитися, це «втрата основними ресурсами, які і залишаються матеріальною основою експортного виробництва, ролі внутрішнього фактора формування експортного потенціалу, оскільки можуть бути компенсовані ресурсами зовнішнього походження».

Для інноваційно активних підприємств одним із найважливіших науково-технічних факторів виступає рівень розвитку інноваційного потенціалу і стан інноваційної діяльності на підприємстві. Інноваційність у продукції, техніці, технології, організації виробництва й маркетингу, дозволяє в більшості випадків зайняти лідируюче положення на ринку.

Остання властивість визначається не тільки рівнем технології, а й рівнем і способом організації виробництва та іншими організаційно-структурними факторами. Швидкість реакції організації на зміни ринку визначається як технологією виробництва, так і гнучкістю організаційних структур. Чим швидше фірма може перебудувати виробництво під впливом змін на ринку, тим більше в неї шансів реалізувати переваги, що відкриваються перед нею як перед лідером ринку [19, с. 147].

Порівняльний аналіз застосовуваних визначень експортного потенціалу наведено у таблиці.

З урахуванням викладеного запропоновано трактувати експортний потенціал інноваційно активного підприємства як потенційно існуючі, взаємообумовлені, здатні до відтворення засоби підприємства, якісні ознаки яких не лише відбивають його ресурсні можливості, а й характеризують функціональну спроможність щодо нарощування потенціалу у постійно змінних умовах зовнішнього ринку та активізації ЗЕД як визначального фактора подальшого економічного зростання.

Висновки

1. Визначено сутність експортного потенціалу інноваційно активних підприємств.

2. Проаналізовано методологічні підходи щодо трактування поняття експортного потенціалу, на підставі чого запропоновано найважливішим методологічним положенням управління експортною діяльністю підприємства вважати використання системного підходу. Він передбачає системне бачення функціонування підприємства як складної соціально-економічної одиниці. Суб'єкт управління експортною діяльністю має чітко уявляти основні функціональні елементи підприємства як системи, враховувати їхню роль та значення в експортній діяльності, можливості щодо адаптації до вимог зовнішнього середовища та забезпечення експортоздатності підприємства.

Література

1. Плышевский Б. Потенциал инвестирования / Б. Плышевский // Экономист. – 1996. – №3. – С. 3–16.
2. Тодосийчук А. Научно-технический потенциал социально-трудовой сферы / А. Тодосийчук, И. Лотова // Экономист, 1997. – №12. – С. 64–70.
3. Черников Д. Эффективность использования производственного и конечные народнохозяйственные результаты / Д. Черников // Экономические науки. – 1981. – №10. – С. 38–39.
4. Потенциал инновационного развития предприятия: [Монография] / Козьменко С.Н. – Сумы: Деловые перспективы, 2005. – 256 с.
5. Заруба В.Я. Эволюционный подход к стратегическому управлению предприятиями / В.Я. Заруба // Вісник Національного технічного університету «ХПІ» Збірник наукових праць. Тематичний випуск: «Технічний прогрес і ефективність виробництва». – Х.: НТУ «ХПІ». – 2006. – №13'1). – С. 120–123.
6. Заруба В.Я. Анализ воспроизводственного цикла инновационной деятельности в обществе. Институциональные основы инновационных процессов: Материалы четвертых Друкеровских чтений / В.Я. Заруба, Н.В. Кузьминчук / Под ред. Р.М. Нижегородцева. – М.: Доброе слово, 2008. – С. 163–170.
7. Клейнер Г.Б. Предприятие в нестабильной экономической среде: риски, стратегии, безопасность / Г.Б. Клейнер, В.Л. Тамбовцев, Р.М. Качалов. – М.: Экономика, 1997. – 226 с.
8. Портер М. Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов / Майкл Е. Портер; пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 454 с.
9. Клівець П.Г. Стратегія підприємства: [Навч. посіб.] / П.Г. Клівець. – К.: Академвидав, 2007. – 320 с.
10. Пономаренко В.С. Конкурентоспроможність як імператив функціонування та розвитку сучасних економічних систем. Конкурентоспроможність: проблеми науки та практики: [Монографія] / В.С. Пономаренко, Л.І. Піддубна. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2007. – 264 с.
11. Управління міжнародною конкурентоспроможністю в умовах глобалізації економічного розвитку: [Монографія]: В 2 т. – Д.Г. Лук'яненко, А.М. Поручник, Л.Л. Антонюк та ін.; За заг. ред. Д.Г. Лук'яненка, А.М. Поручника. – К.: КНЕУ, 2006. – С. 275.

12. Климик Г.В. Проблеми вдосконалення механізму управління експортною діяльністю підприємств сільськогосподарського машинобудування / Г.В. Климик, С.В. Петрик [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.btsau.kiev.ua/ua/edition.php?read=831>
13. Діхтяр В. Що заважає машинобудівникам? / В. Діхтяр // Агроекспертиза. – 2008. – №2. – С. 56–57.
14. Волокодавова Е.В. Экспортный потенциал промышленных предприятий: теория, методология, практика: [Монография] / Е.В. Волокодавова. – Самара: Самарский гос. экон. Университет, 2007. – С. 14.
15. Скорнякова Т.В. Экспортный потенциал обрабатывающей промышленности Украины: управление процессом формирования: [Монография] / Т.В. Скорнякова. – К.: Наук. світ, 2006. – С. 9.
16. Мельник Т. Экспортный потенциал Украины: методология оценки и анализ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Мер/2009_8_9/.../10_Melnuk1.pdf
17. Піддубна Л.І. Экспортный потенциал машиностроительных предприятий региона: сущность, структура и проблемы диверсификации /

Л.І. Піддубна, Ю.О. Семикоп // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2009. – №26. – С. 125–133.

18. Mudd S. The Place of Innovativeness in Models of the Adoption Process: An Integrative review. / S. Mudd // Technovation, 1990. 10. – С. 119–136.

19. Потенциал инновационного развития предприятия: [Монография] / Козьменко С.Н. – Сумы: Деловые перспективы, 2005. – 256 с.

20. Козьменко С.М. Методичні підходи до оцінки експортного потенціалу інновацій машинобудування / С.М. Козьменко, С.І. Колосюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=422>

21. Дудченко М.А. Диверсифікація експортного потенціалу України / Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть / М.А. Дудченко, А.С. Філіпенко, В.С. Буркін, А.С. Гальчинський та ін. – К.: Либідь, 2002. – С. 143–157.

22. Економічна енциклопедія. [У трьох томах. Т. 1]. / Відповідальний редактор Мочерний С.В. – Київ.: Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с.

А.В. КОЛОДІЙЧУК,
аспірант, ІРД НАН України

Стратегічна інноваційність як нова парадигма забезпечення інноваційного розвитку

Проаналізовано методологічні засади та етапи формування і розвитку стратегічного управління як основної управлінської парадигми, адекватної сучасним умовам функціонування підприємств у трансформаційному середовищі національної економіки. Окреслено концептуальні засади інноваційного стратегічного управління.

Ключові слова: інноваційний розвиток, концепція, еволюційна теорія, зовнішнє середовище, стратегічне управління.

Проанализированы методологические основы и этапы формирования и развития стратегического управления как основной управленческой парадигмы, адекватной современным условиям функционирования предприятий в трансформационной среде национальной экономики. Очерчены концептуальные основы инновационного стратегического управления.

Ключевые слова: инновационное развитие, концепция, эволюционная теория, внешняя среда, стратегическое управление.

The methodological principles and stages of formation and development of strategic management as a key management paradigm, which is adequate to current operating conditions for enterprises in the transformation environment of the national economy are analyzed. The conce-

ptual foundations of innovative strategic management are outlined.

Keywords: innovation development, concept, evolutionary theory, the external environment, strategic management.

Постановка проблеми. Створення нової інноваційної економіки й забезпечення на цій основі сталого економічного зростання та соціальної переорієнтації економічної політики, що є найважливішими стратегічними цілями держави, потребує адекватного розвитку науково-теоретичного забезпечення обґрунтування та реалізації інноваційного шляху українських реформ.

В умовах вичерпаності екстенсивних факторів економічного зростання інноваційний розвиток вітчизняної економіки є практично безальтернативним, оскільки тільки на його основі в умовах жорсткої конкуренції можливе формування дієвих конкурентних переваг та забезпечення високого рівня конкурентоспроможності суб'єктів господарювання та національної економіки в цілому.

Значення інноваційного вибору України обумовлюється також і тим, що тільки на цій основі можлива ефективна участь нашої країни в євроінтеграційних процесах.

До проблем, які потребують першочергового вирішення на макроекономічному рівні, належать: обґрунтування пріо-